

Literatura a divadlo. Problémy dialogu.

Jednou z nejdůležitějších stylových tendencí v dramatrice 20. století je vznik děl vstupujících do otevřeného dialogu s texty svých literárních předchůdců (literární mystifikace, parodie, rewmake, pokračování, citátovost aj.). Mechanismům této formy dramatikovy tvůrčí činnosti, ale i dalším problémům spjatých s divadelní praxí byl věnován v pořadí již třetí vědecko-praktický seminář nazvaný *Novejšaja drama rubeža XX-XXI vv.: receptivnyje strategii*. Seminář se konal 14. – 16. 5. 2010 v Samaře a jeho iniciátorkou byla přední ruská teatroložka a univerzitní pedagožka doc. Tatjana Žurčeva. Mezioborový seminář dostal svému vymezení a byl skutečným sepjetím divadelní teorie s divadelní praxí. Účastnila se ho nejen odborná divadelní veřejnost, ale také autoři her, o nichž se diskutovalo. Znovu se potvrdilo, že *kreativní receptce* tj. nakládání s „cizím slovem“ a „cizím materiálem“ dává dramatikovi možnost zapojit mravní a kulturní zkušenost své doby v diachronní historický kontext. Kromě toho tato metoda vytváří svého druhu „hru spisovatele se spisovatelem“ a „hru spisovatele se čtenářem“. Skryté citáty mohou vstupovat do kontaktu s kulturní pamětí čtenáře a rozdělují čtenářskou obec, jak píše J. M. Lotman, na skupiny podle kritéria „vlastní – cizí“, „blízcí – vzdálení“, „chápající – nechápající“.¹ Na závěr semináře bylo konstatováno, že *kreativní receptce* se stává hlavní strategií v dramatrice přelomu 20.–21. století. Aktivně ji používají autoři patřící k různým proudům současného ruského dramatu: M. Ugarov, J. Gremina, N. Koljada, O. Bogajev, V. Levanov, J. Kladvijev, M. Kuročkin a další.

Součástí programu semináře bylo také posouzení projektu S. P. Lavlinského: *Ekspperimental'nyj slovar' novejšej russkoj dramy (1990–2000-je gg.)*.

Na seminář pak navázala *III. Vědecko-praktická konference Literatura i teatr. Problemy dialoga*, která se konala ve dnech 28. – 30. 10. 2010 na půdě filologické fakulty Samarské státní univerzity (*SamGU*). Organizátorem byla katedra ruské

---

¹ Lotman, M. J. Puškin. Sankt-Peterburg: Iskusstvo, 1995, s. 125.

a zahraniční literatury. Není třeba zdůrazňovat, že centrum nového ruského dramatu se stále zřetelněji přesouvá z Moskvy a Petrohradu do menších center jako jsou Tambov, Toljati, Jekatěrinburg, do „provincie“. Právě odtud pocházejí autoři (bratři Presňakové, Durněnkové, V. Sigarev, O. Bogajev a další), jejichž dramata zdomácněla na světových scénách. Mimo jiné i proto vznikla tradice seminářů a vědecko-praktických konferencí věnovaných současné ruské dramatice právě na půdě Samarské státní univerzity. Zahájení konference se účastnil prorektor *SamGU* prof. A. F. Krutov a děkanka *SamGU* doc. A. A. Bezrukova. Plenární část konference moderoval a řídil vedoucí katedry ruské a zahraniční literatury *SamGU* prof. S. A. Golubkov, který přednesl úvodní referát *Sigizmund Kržižanovskij kak teoretik teatra*. Na konferenci vystoupilo ve dvou dnech (28. – 29. října) šedesát šest referujících ve čtyřech sekcích: 1. *Dialog s klassikoj: klassičeskij tekst, klassičeskij autor, klassičeskaja forma*; 2. „*Dialog*“ *rodovych form. Epos – drama. Drama – lyrika*; 3. *Teatral'nyje „dialogy“: teatral'nyje praktiki v neteatral'noj srede*; 4. *Poetika dramatičeskogo proizvedenija*.

Dopoledne třetího dne konference, 30. října, bylo věnováno videoprojekci klasických inscenací Samarského uměleckého divadla (*SamART*) a besedě s nejvýraznější mladou hereckou osobností souboru Pavlem Markelovem. Markelov, jenž nezapomenutelným způsobem ztvárnil roli Chlestakova v Gogolově *Revizorovi*, se s auditoriem podělil o zkušenosti z práce na klasických postavách ruské literatury a dramatu. Nastínil složitý proces přípravy každé role, hledání originálních interpretačních řešení a hereckých postupů. Součástí dopoledního programu konference byl tzv. *kulatý stůl* na téma *Klasika na sovremennoj teatral'noj scene*. Po závěrečném zasedání následoval neformální společný oběd a pro zájemce kulturní program – prohlídka historické části Samary.

Hlavní přínos obou výše zmiňovaných samarských setkání, jichž jsem se aktivně účastnila jako jediný zahraniční host, spatřuji v tom, že šlo o mezioborový dialog: aktuální otázky dramatu byly analyzovány v kontextu současných trendů v oblasti divadelního dění. Teoretické závěry a zobecnění byly konfrontovány s divadelní praxí, ať už byly jejím ztělesněním přítomné herecké a režisérské osobnosti či kontroverzní mladí dramatici. Mezioborové aktivity jakými byly samarský seminář *Novejšaja drama rubeža XX-XXI vv.: receptivnyje strategii* i na něj navazující *III. Vědecko-praktická konference Literatura i teatr. Problemy dialoga* jsou, dle mého názoru, jednou z cest, jež mohou vést k hlubšímu porozumění současné dramatice, a to nejen ruské. Současné drama je, a na tom se shodli všichni účastníci, v teoretické rovině velmi obtížně uchopitelné, neboť uchopit živý organismus, jehož vývoj probíhá před našima očima, není jednoduchý úkol.